

ÁLLATVÉDELEM

AZ „ORSZÁGOS ÁLLATVÉDŐ EGYESÜLET“ ÉS A „MAGYARORSZÁGI ≡ ÁLLATVÉDŐ EGYESÜLETEK SZÖVETSÉGÉ“-NEK KÖZLÖNYE ≡

BUDAPEST IX., ERNO-UTCZA 11—13. SZ. TELEFON 85—12.

Ezen lap közleményeinek utánnnyomását nemcsak szívesen megengedjük,
hanem tisztelettel kérjük is.

Megjelenik egyszer havonként. □ □ Előfizetési ára 1 évre 2 korona.
Tagok ingyen kapják.

VI. ÉVFOLYAM

1909 NOVEMBER

·: 11. SZÁM ·:

TARTALOM: Az állatvédelem szelleme. — Egyes mar-iga. — Állatsanyargatás vasuti szállítás közben. — „Gyermek-Naptár“-utík és a magy. kir. Tanfelügyelőségek. — A galamblovészetek ellen. — A hasznos éneklők gondozásáról. — *Egyesült hírek:* Az „O. Á. V. E.“ és a „M. O. Á. V. E. Sz.“ választmányi ülése 1909. október 23-án. — A Soproni Állatvédő Egyesület f. évi szeptember 23-án tartott választmányi gyűlése. — A Szentgotthárdi állatvédő egyesület választmányi ülése. — A pápai állatvédő egyesület megalakulása. — *Szemle:* A macska mint anya. — Az apáca-lepke és a madárvédelem. — A lovak farkainak csonkítása. — *Hírek:* Megemlékezés elhalt mecénásainkról. — Halálozás. — Állatvédő egyesületek világkongresszusa. — A „Madarak és Fák napja“ Poroszkán.

Az állatvédelem szelleme.

Mint sok fenkölt eszme, az állatvédelem eszméje is még sok-sok századot fog igényelni, még a művelődésnek mélyebb s általánosabb elterjedésig fog várni, amíg a lelkeket úgy át fogja hatni, mint az emberszeretet eszméje.

A mai anyagias világnézet, bármennyire alkalmas is a felismerésen alapuló tudományok elősegítésére, nem képes megbarátkozni azzal a szellemmel, amely az állati lélek megértését s megbecsülését vonta a maga körébe.

Naivságnak tekinti azt, ha a mindennapi létért való küzdelemben, még a házi, mezei emlősökkel s madarakkal törődünk, holott a sok gazdasági és társadalmi baj még pihenőt sem enged nekünk.

Erre az a válaszom, hogy igenis pihenők nincsen, mert munkánk után egymásnak a bajait firtatjuk, politikai és társadalmi válaszfalakat emelünk, kártyázunk, iszunk, dohányzunk, élvezeteket hajhászunk, ahelyett, hogy a természet csodás szépségének élvezetébe merülnénk, mi inkább kibékítene minket a rosszal, mint a társadalmi fonákságoknak örökös ostromozása, mi idegrendszerünket inkább edzené, munkakedvünket emelné a létért való küzdelemre.

Ne higgye senki sem, hogy az állatvédelem magasztos eszméje a madarak etetésével, az állatkinzás elleni védelemmel kimerül, ne higgye senki sem, hogy az állatoknak segítése, bármennyire finom lelkülettel tétel is fel, még az állatok iránt való kötelezettségünk teljes lerovását jelenti.

Azzal, hogy egyszer-másszor egy koldusnak alalmaznát juttatunk, még a szegényügyet nem rendeztük. Azzal, hogy véletlenül egy szenvedő állaton segítünk, még ezer más állatot nem juttattunk természeti jogaihoz s a mi erkölcsi énünk sem vált teljesebb tartalmúvá. Az állatvédelem eszméje egy az emberi tökélyvel, erkölcsi és tudományos irányzatú egyaránt.

A vallásnál majdnem mélyebb hatással van az erkölcsi érzületre az állatok iránt való érzés. Isten teremtményeinek tekintjük az állatokat is, miként a vízözönkor Noé bárkájában foglaltak helyet minden nem szerint. Látjuk, hogy az ember ismerte örömei s fájdalmak az állatokban is megnyilvánulnak, hogy egyes általunk nagyrabecsült tulajdonságok, mint a hűség, szelidség, munkásság, takarékoság stb. különböző állatfajokban még fokozottabban érvényesülnek, mint az emberben, hogy viszont némely emberi gyarlóságok, mint kapzsiság, irigység, élvhajhászás, alatomosság távol állanak igen sok állatfajtól. De ha ez így nem volna is, maga az a tény, hogy az emberi szenvedélyek az állatokban is jelentkeznek, megkivánja, hogy ne legyünk oly kiméretlenek az állatok iránt, kik szintén húsból és vérből vannak.

Ne felejtjük el, hogy végtelen tökéletességre haj-

szoló eszünktől eltekintve, mi is ép oly véges lények vagyunk, mint az állatok. Ha eszünk felülemel is bennünket az állaton, az nem jelenti azt, hogy az állatot megvessük, hanem inkább, hogy mint a gyengébbet gyámolítsuk, miveljük, észbeli tehetségét fejlesszük.

Mi sem fekszik közelebb az ember rendeltetéséhez, mint az állati léleknek idomitása s nemesítése. Hisz az ember a művelődés központja. Végtelen tökélyesbülésre ösztönző elméje mindennek, ami körülötte van, végokát kifürkészni és végcélját megállapítani s elérni törekszik.

Az embernek ezen isteni rendeltetésénél fogva kötelessége mindent az istenség fogalmához közelebb hozni.

Ha nincs meg az állatban a tökélyesbülésre serkentő ösztön, akkor az embernek kell azt pótolni. Az állatokból a vadságot kiirtani, a gyengébbeket az erősebbek ellen védelmezni, a szenvedőt a kinoktól megszabadítani, a vadságra hajlóba nemesebb ösztönöket beleoltani s azokat tovább fejleszteni az ember feladata. Csak ha ezen feladatának is megfelel, tölti be teljesen rendeltetését az ember.

Dr. Jellinek Ede.

Egyes mar-iga.

Az „Állatvédelem“ folyó évi 8. számában ecseteltem, hogy a kalodaszzerű kettes magyar mar-iga bizonyos esetekben miért nélkülözhetlen szerszám s

szembe állítottam avval az egyes homlok-igát, mint humánusabb s általában célszerűbb marhajármot. — Abban a helyzetben vagyok, hogy most egy másik egyes, de már nem homlok-, hanem mar-igát ismerethetek s mutathatok be képmen is, amely iga ugyan-

csak jobb, mert kevésbé állatkinzó, mint a kettes magyar járom.

Áll e szerszám, mint az itt levő kép mutatja, egy a marra fekvő kipárnázott vas kápából, melynek két oldalt két vasból készített szarva van, amibe, mint a képen látszik, a jármű hámfájába akasztott istránglanc bekapcsolható. Ezt a két istránglancot helyzetében a marhára övszerűen alkalmazott heveder, a maron fekvő párnázott kápát pedig a nyak két oldalán lefelé a torokélig futó két vaskar tartja, mely karok a végükön összeláncolhatók. A rudhoz a marhák nyaklósíj tartólánc segítségével vannak odakötve, tökéletesen úgy, mint a lófogat és a vezetés a szarvak tövére erősített kötélgyeplő segítségével történik.

Nincs meg tehát e jármon a közös nyakkaloda, mely az állat mozgását egymástól teszi függővé s nem az egy rudnál fogva vonszolja az állat a terhelt járművet, hanem a négy láncistráng között egyenletesen megoszolva.

Az általam végrehajtott próba bebizonyította e járom használhatóságát s részemről jövőt merek jósolni e szerszámnak, mint a kettős marjáromnál humánusabb, jobb ígés felszerelésnek.

A készüléket *Szántó Henrik* budapesti lakos szerkesztette és fogja mielőbb forgalomba hozni. Ki van próbálva ez igazszerszám a gazdasági gyakorlatban is, hol úgy egyes-, mint kettősfogatban nem különben bevált. Nem magas ára is bizonyára hozzájárul elterjedéséhez. Érdeklődők forduljanak nevezett feltalálóhoz, ki Budapesten, VII., Huszár-utca 1., III., 8. alatt lakik.

Monostori Károly.

Állatsanyargatás vasuti szállítás közben.

Megállapítottuk, hogy folyó évi augusztus hó 19-ikén reggel a Zimony—Szabadka—Budapesti vonalon a budapesti központi vásárcsarnokba érkezett 1800 darabból állott baromfi-szállítmányban 781 drb állat, valószínűleg tulzsfolt csomagolás következtében, elhullva érkezett meg és elkoboztatott.

Tudomásunk van arról, hogy hasonló, bár kisebb-mérvű elhullások minduntalan megisméltődnek, sőt külföldről kapott értesüléseink is vannak, melyek szerint magyar állat- s különösen baromfiszállítmányok hasonló állapotban igen sokszor érkeznek ott is rendeltetési helyükre.

Ama nagy áldozatokra való tekintettel, melyeket illetékes felsőbb fórumok a hazai általános állattenyésztésnek s így a baromfitenyésztésnek is hoznak s tekintettel az így kárt valló tulajdonosokra, de e ténynek állatvédelmi oldalára is, avval a tiszteletteljes kéressel fordultunk a kereskedelemügyi magyar királyi miniszter urhoz, hogy méltóztatnék az állatszállítási állapotot általában bölcs belátása szerinti módon tanulmányoztatni s a baromfiszállítmányok körül felmerülő hiányokat talán olyformán orvosolni, hogy a

vasuti- és hajóállomások elüljárói utasíthatnának arra, hogy kosarakban, ketrecekben s egyéb tartányokban feladni szándékolt baromfiszállítmányoknál a rakomány tulzsfoltosságát, úgy mint más állatszállítmányoknál kifogás alá vehessék s az ily rakományok továbbítását megtagadhassák.

Részünkről, tekintet nélkül a szárnyas állatok nagyságára és a szállítótartányok formájára és terjedelmére, tulzsfoltnak véljük a szállítmányt akkor, ha az állatok egymás mellé oly szorosan vannak berakva, hogy semmi mozgási terük nincs s talán a tartány alacsony volta miatt állva sem maradhatnak, fekvő helyzetükből fel nem kelhetnek s a szűk körben oldalra se mozoghatnak el.

Legalább az volna tehát megkövetelendő a feladótól, hogy állatainak a tartányba helyezésekor mozgathatási térről gondoskodjék s ha zsufolt a feladni szándékolt rakomány, úgy abból a szükséghez képest néhány állatot eltávolítson.

Nem lehet kétség, hogy egyesületünk e tiszteletteljes, a közérdekben tett lépését a kereskedelemügyi miniszter ur a földművelésügyi miniszter ural egyetértőleg kellőképen méltatni fogja.

„Gyermek-Naptár“-unk és a magy. kir. Tanfelügyelőségek.

Hazánk tanfelügyelőihez intézett azon kérelmünk, hogy imént megjelent „Gyermek-Naptár“-unk terjesztésében közrehatni sziveskedjenek, jóindulatu felkarolásra talált.

Legutóbb Fogaras, Árva és Bihar vármegye kir. tanfelügyelője intézett megkeresést a felügyelete alatt álló iskolák vezető tanítóihoz, átiratunk teljes vagy kivonatos közlésével.

Ez átiratunkat tagjaink és az egyéb érdekeltek tájékoztatására a következőkben ismertetjük:

„Országos Állatvédő Egyesület, Budapest“

IX., Ernő-utca 11—13.

659/1909. sz.

Budapest, 1909 szeptember 15.

Nagyságos kir. Tanfelügyelő ur!

Engedje meg Nagyságod, hogy alólirt állatvédő egyesület törekvéseinek támogatása érdekében vehessük igénybe szives türelmét.

Az állatvédő-egyesületek mindeddig csak az állatkinzások megakadályozása céljából alakultak és mint ilyenek tevékenységüket jobbra csupán arra irányították, hogy az állatok védelmét és kimelését hirdető nyomtatványokat terjesszenek és az állatkinzások megelőzése vagy megtorlása céljából a rendőri és közigazgatási hatóságok közbelépését kikérjék és megfelelő törvényes intézkedéseket szorgalmazzanak.

Évekre terjedő tapasztalataink kimutatták azt, hogy ennek, az úgyszólván esetről-esetre való tevékenységnek szemmel látható eredménye alig volt és ez éppen nem felelt meg sem a várakozásnak, sem az ide fordított munka és áldozat mértékének.

Azért egyesületünk arra a meggyőződésre jutott, hogy az állatvédelem érdekének csak abban az esetben felelhetünk meg, ha a bajt gyökeresen orvoslandó, rendszeres működési tervet állapítunk meg és követünk.

Meggyőződöttünk arról, hogy csak abban az esetben közelíthetjük meg a célt, ha megteremtjük az alapot, melyen tovább építeni lehet. És ez az alap nem lehet más, minthogy megfelelő hangulatot teremtsünk és szelidebb érzéseket vigyünk a tömegekbe.

Ezért igyekeztünk oda irányulni, hogy tevékenységünket elsősorban a népiskolába helyezzük, ott óhajtanánk tért foglalni, ahol a fogékony gyermekszív leginkább megközelíthető, hogy az állat- és növényvilág ismerete és szeretete útján a gyermekeket közelebb hozzuk a természethez, kiküszöböljük a vadságot és kegyetlenséget és ezuton emberségesen érző nemzedék neveléséhez járuljunk.

Ennek a tevékenységünknek szolgál az általunk évenként kiadott állatvédő és erkölcsös olvasmányokat nyújtó „Gyermek-Naptár“, mellyel minden tanév elején állítunk be a népiskolába, (1909. évi folyamból elkel 90,000 példány.)

ennek szolgálatában áll a „Madarak és Fák napja“-nak szép iskolai ünnepe, melynek érdekében díj nélkül látjuk el a népiskolák tanítóságát utmutásokkal, (eddig közel 5000 néptanítónak kezéhez juttatunk ily munkákat)

és ennek szolgálatában áll az 1907-ben alapított „Országos Ifjusági Madárvédő-Liga“, melynek folyótólalag szervezését és országszerte leendő elterjedését tesszük feladatunkká. (Az 1908/9. tanév végéig 150,000 gyermek lett tagja a ligának.)

Egyesületünknek ezt a törekvését, mondhatni misszióját a közoktatásügyi kormány is támogatja, amiről a vallás- és közoktatásügyi miniszterek következő rendeletei tanuskodnak:

91,150/1900. sz. rendelet, mely felhívja az elemi iskolai tanítókat arra, hogy az állatvédelmi eszmének a népiskolában való terjesztésére minden alkalmat ragadjanak meg;

92,220/1904. sz. rendelet, mely a „Gyermek-Naptár“ terjesztését a tanfelügyelőségek figyelmébe ajánlja;

26,120/1906. sz. rendelet, mellyel az Országos Állatvédő-Egyesület kérelmére a „Madarak és Fák napja“ az ország összes népiskoláiban rendszerezett;

az 1908. évi 27,171. sz. rendelet, mely a belügyi miniszterrel egyetértőleg az Országos Állatvédő-Egyesület által megindított Országos Ifjusági Madárvédő-Liga szervezetét hivatalosan elismeri és annak terjesztésére a tanfelügyelőségeket felhívja.

Ezuttal, hivatkozással mult évi 438/1908. szám alatt augusztus havában kelt megkeresésünkre is, az 1910. évi, most megjelent „Gyermek-Naptár“-unk két példányát bátorkodunk Nagyságodnak bemutatni azzal a tiszteletteljes kéréssel, hogy komoly és becsületos szándéku akciónkat kegyeskedjék támogatni azáltal, hogy e naptárnak terjesztését a Nagyságod hatáskö-

rébe eső összes népiskolák tanítóinak figyelmébe melegen ajánlani méltóztassék.

Kitűnő tisztelettel maradtunk Nagyságos Tanfelügyelő ur

az Országos Állatvédő-Egyesület nevében

Monostori Károly,

főisk. tanár,
titkár.

Máday Izidor,

ny. miniszt. tanácsos,
elnök.

Olvasóink tájékoztatására adjuk itt még a következő iratokat:

ad 1125. tanf. sz. 1909. *Valamennyi áll., községi és felekezeti iskola tanítótestületének.* Az „Országos Állatvédő-Egyesület“ (Budapest, IX., Ernő-utca 11—13) az idén is kiadta csinos és tartalmas „Gyermek-Naptár“-át, mely az elemi iskolák tanulóinak igen kedves és alkalmas karácsonyi ajándékul kínálkozik s olcsó ára (10 fillér) lehetővé teszi, hogy a legszegényebb gyermekek számára is megszerezhető legyen. Tekintve a nemes célt, melynek érdekében e kis füzet kiadatott s ehhez képest kellően méltányolva az állatvédelemben rejlő emelkedett erkölcsi tendenciát, hogy a gyermekek lelkületét olyannyira alkalmas nemesíteni, másrészt következményeiben mezőgazdaságunkra is felette jótékonyan hat: a gyermeknapot melegen ajánlom a tanítótestületek figyelmébe s midőn még megjegyzem, hogy minden eladott naptár után 2 fillér az Eötvös-alap javára fordítatik, azon óhajomat fejezem ki, hogy e kis füzet kinek-kinek saját költségén, a szegényebb sorsuaknak társadalmi adakozás útján, *de lehetőleg minden egyes tanulónak* annyival inkább is megszerztessék, mert az ismertett elnyökön kívül e kis füzet csinos szövegközi képeivel, kedves versikéivel és olvasmányjaival még a *magyar nyelven való olvasáskedvelébreztetésére* is kiválóan alkalmas.

Fogarás, 1909 szeptember 26-ikán.

Szabó Elemér,
királyi tanfelügyelő.

3646/909. tfsz.

Biharvármegye kir. tanfelügyelőjétől.

Felhívás Biharvármegye néptanítóihoz!

Elégge ismeretes a népoktatásügygyel behatóban foglalkozók előtt az országos Állatvédő-Egyesület arra irányuló buzgó törekvése, melyet az állatvédelem eszméjének megkedveltetésével kapcsolatban a gyermekek erkölcsének szelidebbé tétele s azok lelkéből a durvaság kiirtása szempontjából az erre igen alkalmas kiadványainak közreadásával kifejt. Ezek közt a „Gyermek-Naptár“ különösen nagy elterjedésnek örvend; ebből az elmúlt évben is 90,000 példány kelt el és pedig nagyobb részt a tanítóság közvetítésével. A biharvármegyei tanítóságot ezuton is a legmelegebben felkérem, hogy e naptárak terjesztése tekintetéből a fent vázolt szép célt tartva szem előtt, még az eddiginél is fokozottabb tevékenységet igyekezzék kifejteni; mert ezzel az Eötvös-alap gyarapítása is nagy mértékben előmozdítatik, amennyiben minden példány árából 2—2 fillér jut az alapnak. Az 1910. évi Gyermek-

Naptár már megjelent, egy példánynak az ára 10 fillér. A naptárak az „Országos Állatvédő-Egyesület”-nél (Budapest, IX., Ernő-utca 11—13. szám) rendelhető meg.

Nagyvárad, 1909 október 21.

Vasady Lajos sk.
kir. tanfelügyelő.

¶ galamblövészetek ellen.

Lapunk szeptemberi és októberi számában a galamblövészet ügyében megjelent közlemények kapcsában folytatólag ismertetjük a nevesebb külföldi állatvédő egyesületektől nyert válaszokat.

Frankfurter Thierschutz-Verein. VII./31.

A galamblövészet nálunk nem szokásos.

Berliner Thierschutz-Verein. VIII./9.

Németországban tudomásunk szerint a galamblövészetet nem gyakorolják. Azelőtt is csak kivételkép fordult elő. Az egyetlen kivétel, melyről tudomásunk van, a Mecklenburg hercegségben Heiligendamm fürdőhely, hol 6 évvel ezelőtt még volt galamblövészet, de ezt az Állatvédő egyesület szorgalmazása következtében a mostani nagyherceg megszüntette.

Az öreg császár I. Vilmos egyizben nyilvánosan a cserépgalambok használata mellett nyilatkozott és élő állatoknak célpont gyanánt való lövöldözését helytelenítette.

Bár a galamblövészetnek kérdése Németországban ezidő szerint tárgytalannak tekinthető, mégis meg kell jegyeznünk azt, hogy az állatok védelme dolgában fennálló törvényes intézkedéseink nem nyújtanak módot arra, hogy a galamblövészetnek esetleg újból való fölmerülését hatóságilag lehetne megakadályozni.

Törekvéseinknek a lehető legjobb sikert kívánjuk.

Thierschutzverein für das Königreich Böhmen. VIII./1.

Tudomásunk szerint Csehországban a galamblövészetet nem gyakorolják. Ezt pótolja a cserépgalambokra való lövöldözés. Ilyeneket készít Barta és Tichi cég Prágában.

Egyébiránt a fennálló helytartósági rendelet szerint minden oly multság tilos, mely állatkinzással jár. (Az egyesület megküldte az idézett helytartósági rendeletet, mely az állatkinzások megakadályozásáról szól, 1902 május 31-én kelt és 14 szakaszt tartalmaz. Ebben a rendeletben nem találtunk oly határozatot, mely a nyilvános multságok alkalmával elkövetett állatkinzásokra vonatkozik.)

Thierschutzverein in Bern. IX./22.

Az aarai központhoz utalta a kérdés elintézését.

Kantonaler Zürcher Thierschutzverein. IX./23.

Tudomásunk szerint az e fajta sport Schweizban sehol sincsen gyakorlatban és talán soha nem is volt. Ez az időtöltés leginkább a déli államokban, Olaszországban és Spanyolországban divik.

Zürichben gazdátlan galambok, melyek az épületeket bemocskolják, időről-időre egy külön e célra ki-rendelt városi közeg által leölvetnek.

(Az utóbbi adat igazi állatbarát szempontból talán némi kifogás alá eshetik. Akárhány város van, ahol a „gazdátlan” galambok száza, sőt ezrei „mocskolják” az épületeket. Nem beszélünk Velence világhírű galambjairól, hanem csak Aradot említjük, hol ezer és ezer galamb részesül ugyszólván az egész város közönségének szeretetében és ápolásában.)

Societat Protectora Dels Animalsydeles Plantes de Catalunya. (Állatvédő Egyesület Barcelonában.) IX./17.

(Catalóniai állatvédő egyesület, Barcelona.)

Sajnos, országunkban a galamblövészetek még mindig fennállanak, dacára azoknak a küzdelmeknek, melyeket e sportfajta ellen folytattunk. Ellenben törekvésünknek sikerült a kormányhatóságoknál elérni azt, hogy a lekötött élő állatokra, mint célpontra való lövöldözés eltiltatott. Kieszköztük továbbá a barcelónai és geronai közigazgatási hatóságoknál, hogy állatoknak kődobálással való megölése általában tilosnak mondatott ki.

Würth. Tierschutzverein Stuttgart. IX./20.

Az egyesületnek nem volt alkalma arra, hogy a galamblövészet ellen fellépjen, mert ez a sportfajta nincs és nem volt gyakorlatban. Valószínűleg ez az oka annak is, hogy e részben rendőri tilalom nem áll fenn.

Hamburger Tierschutzverein. Nr. 520/1909. VII/15.

A galamblövészet az egész német birodalomban sok éve már, hogy el van tiltva (!) és ez a siker egyaránt köszönhető az állatvédő egyesületeknek és a hatósági intézkedéseknek.

Oberösterreichischer Landes-Tierschutzverein, Linz. 3918/1909. VII/12.

Az 1906. év január hónapjában Felső-Ausztria egyik községében galamblövészet tartatott. Panasszal fordultunk a cs. k. helytartósághoz, mely rendeletével az egyesület törekvéseinek teljes elégtételt szolgáltatott.

A szóban forgó helytartósági rendelet, mely 1906. július 6-án kelt, kivonatilag a következő:

A helytartóságnak tudomására jutott, hogy egy község saját hatáskörében engedélyt adott egy népmultság gyanánt rendezett galamblövészet tartására. A befogott és lelövés céljából föleresztett szelid, házi galambok többé-kevésbé sebesüléseket szenvedve vergődnek vagy el-elröpködve csak hosszabb ideig tartó kinok után mulnak ki. Ily körülmények között a szelid galambok lövöldözése a melegen érző emberek szemében nem egy időtöltés, hanem egy csunya és izgató állatkinzás, mely alkalmas arra, hogy a nézők érzését, kivált a fiataloságét durvítsa és megkeményítse. A helytartóság, bár az eset teljesen egyedül álló, mégis felhívja a községeket, hogy galamblövészetek rendezésére engedélyt ne adjanak.

(Folytatjuk.)

A hasznos éneklők gondozásáról.

Nem csupán a zord telek hidege, hanem egyben a legfőként a téli eledelszükség az, amely a kártékony rovarvilágot tizedelő hasznos mezei és erdei szárnyasvilágot egyes években a végpusztulás szélére viszi. Azzal még nem segítünk gyökeresen a bajokon, ha a különböző szerkezetű fészkelő odukat s fészkelő házikókat a szárnyasok számára beállítjuk vagy a téli hideg ellen mentesvárként jó karba helyezzük. A korgó, üres gyomor a meleg otthonban is megköveteli a maga jussát.

A téli eledelszükség nemcsak a hóborított tájakon éri a szárnyas sereget. Vannak hómentes telek, kemény, száraz hidegek is. Jégpáncél borít ilyenkor minden vízfelületet, úgy egyben finom jégréteg vagy zuzmara képződik a növényzet s a fák kérge, ágai fölött is. Az olyan gyöngébb csőralkatu hasznos szárnyas, aminő pl. a cinke, hozzá nem férközhetik ilyenkor a neki megfelelő esékely eséséfélehez sem; amihez pedig netán hozzá is férhetne, az a zuzmarától, a fagytól, a jégtől olyan állapotba jut, hogy azzal, emésztő szerveinek veszélyeztetése nélkül, gyomorigényeit ki nem elégítheti. Nagyon is helyén való tehát, ha az éhez-ó fázó szárnyasvilág általában hasznos fajtáit gondos ellátás részesévé tesszük nemcsak hóborította téli tájakon, hanem egyben a száraz hidegek hómentesség mellett is keményre fagyott talaju és növényzetű teleinek idején. Különösen utóbbi esetben kiváló figyelmet kell fordítanunk az etetőhelyekre s azokat akként kell felállítanunk, elhelyeznünk, hogy az abba kitett eséségneműt a hótól, a fagytól, így tehát a gyors romlástól megóvjuk.

A ferde helyzetben ide-odaingadozó, lazán összetákoltt, minden oldalról nyitott etető házikók céljuknak szintén semmiképp meg nem felelnek.

A különböző fajta apró madáreséséféle helyett, kemény telek szakára, madár táplepénykével is próbálkoztak eredményt érni. E táplepények fő alkotórésze első sorban a rendes madáreséség, így nevezetesen: a köles, a kendermag, a zab, a napraforgómag, a mák, a hangyatojás stb. Am aztán ezt a vegyületet frissen olvasztott, romlatlan szarvasmarha- vagy juhagygyuba gyurják, hogy így az egészet lepényekké formálják. E lepénykéket az etetőhely száraz, tiszta deszkáira helyezik. A fagygyu, míg egyben a belegyurt eséséfélet megóvjá a hideg és a fagy, tehát a romlás elől, egyben saját anyagánál fogva megfelelő erőtápszerpótlékot is szolgáltat.

Bárminő szerkezetű etetőhely felállításáról is legyen szó, ajánlatos azt olyan pontokra helyezni, ahol a közelben néhány fa vagy cserjés van. Az étkezésükben netán megzavart szárnyashad ez esetben nem fog riadtan tova menekülni, hanem rendszerint a legközelebb álló ágakon várakozó álláspontban helyet foglal addig is, amíg a valódi vagy a képzelt veszedelem el nem mulik s így megint visszatérhet a terített asztal eledeléhez. Célszerű a több ponton felállítandó etetőknél figyelemmel lenni arra a körülményre is, hogy a különböző hasznos szárnyasok életmódja s így étrendje is különböző s eltér egymástól. Ennélfogva egy és ugyanaz

az eséséféle meg nem felelhet valamennyi szárnyas speciesnek.

Rövid tájékoztatóul idejegyzem néhány ösmertebb hasznos éneklő szárnyasunk szokottabb étrendjét.

A. mindenevők, minők a seregély, a holló, a vetési varju, a szajkó stb. beérik a burgonyával, a kenyérrrel, a főtt husneművel s a csontfélével is.

A. magevők, minők: a pacsirta, a pipiske, a sármány, a pintyek, a kenderike, a csiz, a stiglicz, a pírók, a fürj, a fogoly, a lisztes és az olajtartalmu magtermékekkel teljesen kielégíthetők.

A. vegyesen rovar- és magevők, minők a tarka és a fekete harkály és a cinkék, liszt- és olajtartalmu magvakon kívül főtt husneműt, fagygyut, szalonnát is szívesen fogyasztanak.

A. vegyesen magnekekkel és bogyóterményekkel táplálkozó szárnyasok, minők a locska, a fekete rigó, a barátka stb., főtt húsfélén kívül répát, almát, körtét, szilvát kaphatnak; utóbbiakat aszalt állapotban. Végül a kizárólag rovarevő szárnyasok, minők: a zöld harkály, a fakúsz, a barázdabillegény, az ökörszem stb. a főtt huson kívül lisztkukaccal, álcákkal, hangyatojással egyaránt megfelelően élelmezhetők.

Gyulai Gy. Károly.

Egyesületi hírek,

Az „Országos Állatvédő-Egyesület“ és a „Magyarországi Állatvédő-Egyesületek Szövetsége“ választmányi ülése 1909. október 23-án.

Máday Izidor elnök sürgönyileg bejelenti, hogy gyengélkedése miatt nem jelenhet meg. A választmány ezt sajnálattal tudomásul vevén, K. Nagy Sándor tb. elnököt kéri fel az ülés vezetésére.

Kimentették még magukat a következő választmányi tagok: dr. Kováts Lajos Pozsonyból, Benkes Ferencné és Kakass Kálmán.

Jelen vannak a következő tagok: Grimm Gusztáv ügyv. alelnök, Bárdos József és Marosi József Esztergomból, özv. Hangl Józsefné, özv. Kolosváry Károlyné, Köpesdy Sándorné, Krizbay Mária, özv. Schmidt Miklósné, dr. Mariska István, Nagy Jenő, óvári Szeőke Béla választmányi tagok, Fölker Józsefné, dr. Fromm Géza alapítók, Maróthy Antonia, Mihályi Perco Vladica tag, Monostori Károly titkár, Häsler Károly jegyző.

A. mult ülés hitelesített jegyzőkönyve felolvasott-nak tekintetik. Jelen ülés jegyzőkönyvének hitelesítésére az elnök dr. Fromm Géza és Marosi József urakat kéri fel.

Főtítkár a következőkben jelent:

T. Választmány! Ma 3 hónapja számoltam be utoljára a t. választmány előtt az egyesületi és szövetségi működésről, most az azóta lefolyt működésről van szerencsém a következőkben jelentést tenni:

Tagjaink száma a lefolyt időben is gyarapodott. Szerény ugyan a gyarapodás, de hazai viszonyainkat tekintve, mégis örvendetes. Az ügyre fordított anyagi kiadásaink nagy része a tagdíjakból kell hogy kikerül-

jön; legyünk azon hát mindnyájan, hogy újabb tagok nyerésével bevételeink ezen a címen gyarapodjanak, hogy ekként még fokozottabb működést fejthessünk ki.

Imént a nagyváradi egyesület végleg megalakulván, a szövetségbe tartozó egyesületek száma gyarapodott, úgy, hogy ma 24 tényleg létező egyesülettel számolhatunk.

Mozgalom folyik egyesület-alakítás érdekében máshol is; így pl. Pápán, Eperjesen, legujabban pedig Ipolyságban. Nem ismeretlen, hogy egyesületünk ily vidéki egyesületek alapításában minden rendelkezésre álló eszközzel közreműködik, sőt legtöbbször a kezdeményezés maga is kebelünkéből indul ki. Így az éppen alakulóban levő ipolysági egyesület keletkezését is K. Nagy Sándor tb. elnökünk kezdeményezésére vezethetjük vissza,

Mint az utolsó választmányi ülés óta újabban érkezett jelentésekből látjuk, „Madarak és Fák napja” intézményünk iránt az érdeklődés nem lankad, de kívánatos volna mégis, hogy a t. tanítóság nagyobb számban sziveskednék e nagy horderejű ünnepély általánosítására törekedni.

„Országos Ifjúsági Madárvédő Liga” intézményünk két év alatt majdnem 200.000 gyermeket hódította meg az eszmének. Minthogy azonban egyesületünk ugyszólván csak körvonalaiiban alkotta meg ez intézményt, annak tökéletesebb szervezésére és működésének mikéntjére nézve a gyakorlati tapasztalatokból merített adatokat vél célszerűnek beszerezni, hogy azokat aztán a jövőben értékesítse. Ez okból az O. Á. V. E. elnöke, Máday Izidor áldozatkészségéből 100 korona tiszteletdíjjal irodalmi pályázatot hirdetett, mit az 5 leginkább megfelelő dolgozat szerzői közt oszt meg.

Az Elpis Melena és Keller Lajos-féle alapítvány kamatait az idén pályadíjjal tüzzük ki középiskolai tanulók állatvédelmi dolgozataira. Az eredményről annak idején lesz szerencsém beszámolni.

„Gyermek Naptár”-unk 1910. évi folyama, melyet az idén díjazott pályamunkák felvételével igyekeztünk tartalmilag gazdagabbá tenni, tudvalevőleg még aug. végén megjelent. Az áldozat, amit erkölcsi és anyagi tekintetben e kiadványunkért hozunk, valóságosan nagymérvű. Szó sem lehet arról, hogy 10 fillérvényi ára, melyből 20% a jótékony Eötvös-alapé, csak a nyomdaköltségeket is behozza; de bizunk nagy elterjedés esetén az erkölcsi sikerben, a jótékony hatásban, melyet a gyermekvilágra gyakorol. Hogy e kívánatos hatást minél általánosabban kifejthesse, szükséges nem csak a tanítóság, hanem minden más ügy- és gyermekbarát pártfogása.

Ily pártfogók nyerése szempontjából tiszteletteljes írásos kérelem kapcsán mutatványszámokat küldtünk díjtalanul a naptárból az összes vármegyéknek, rendezett tanácsu városoknak, tanfelügyelőségeknek, tanterületeknek s a szövetségbe tartozó állatvédő egyesületeknek, szaklapoknak, hírlapoknak s mindazoknak, akik a tavalyi naptárnak vevői és terjesztői voltak. Mi tagadás: valóságos hadjáratot indítottunk meg a nemes ügy érdekében s az eredmény már is örvendetes. Erről

azonban számokban is teljes felvilágosítást adni csak a tanév végén lesz lehetséges.

A gyakorlati állatvédelemről felügyelőnk tesz jelentést; én ebben csak a következőkre szorítkozom.

Tervbe vettük egy állatvédőór alkalmazását, amennyiben egyfelől Hauszmann Alajosné urasszony *alelnökünk*, másfelől Grimm Gusztáv *alelnökünk* azt a nagylelkű ajánlatát birjuk, hogy ez állás rendszeresítésének pénzügyi részéhez hozzájárulni készek.

Nem kell hangsúlyoznom, hogy mennyire szükséges a jelenleg sok irányban annyira igénybe vett felügyelőnk mellé egy segítő, aki lehetőleg mindég résen legyen a székesfővárosban megisméltendő állatsanyargatási eseteknél, mentőkocsinknál s idevágó egyéb beavatkozásainknál.

Fogadják hálás köszönetünket nevezett nemes-szívű tagjaink, akik imigy is segítségünkre sietnek.

A gyakorlati állatvédelem teréről legyen szabad még felhoznom, hogy a galamblovászat dolgában t. elnökünk, Máday ur, adatokat gyűjtött és gyűjt még a legtöbb államból e kérdésre vonatkozóan, azzal a céllal, hogy aztán hazánkban állást foglalhassunk e sport ellen. Ez adatok közlését lapunk októberi számában már megkezdtük.

Megállapította egyesületünk, hogy vasuti hazai élő baromfi-szállítványok gyakran érkeznek meg itthon és külföldön, a rendeltetési helyen, feltűnő nagyszámú elhullott példányokkal, ami bizonyára a túlszűfolt csomagolásnak a következménye. Felirtunk a kereskedelemügyi miniszter urhoz e kalamitás lehető megakadályozása iránt.

K. Nagy Sándor tb. elnökünk indítványára egyesületünk tudakozódott országszerte, hogy miként áll hazánkban a fegyvertartás s különösen a Flóbert-fegyver tartásának és használásának kérdése. A legkevésbé se örvendetes adatok lapunk 7. számában publikálva vannak s mutatják, hogy elérkezett az ideje annak, hogy a Flóbert-fegyverűgy a gyermek- és madárügy érdekében végre országszerte szabályoztassék, úgy, mint az egyéb fegyverűgy szabályozva van.

A nehezen orvosolható lószanyargatási mizériák, melyeknek fővárosszerte tanui vagyunk, arra indították egyesületünket, hogy ügyet vessen nagyszámú járműveket továbbító motorkocsikra, melyek hivatva volnának a lóerőt helyettesíteni. A székesfővárosban tényleg van egy vállalat, amely ily motorkocsikkal rendelkezésre áll, de engedélye nincs az üzembe hozatalra. Lépéseket tettünk (miután e motorok alkalmasságáról személyesen meggyőződünk) arra, hogy annak idején azok forgalomba hozását a főváros t. tanácsa engedélyezni sziveskedjék.

Esztergomból egy súlyos lókinzási eset jutván tudomásunkra, az ottani egyesülettel karöltve elértük, hogy az igazán kegyetlen, notórius lókinzó méltó büntetéssel (t. i. 180 korona bírsággal, mint fő- és mellékbüntetéssel) sújtott az ottani rendőrkapitányi hivatal által. Hasonló esetekben Budapesten is, sajnos, kénytelenek voltunk többször is feljelentéssel élni és pedig ugyancsak eredménnyel.

Egyesületünk, humánus elveihez hiven, nem szí-

vesen s csak a legnagyobb szükség esetén fog ilyen lépésbe; sajnos, hogy az ily esetek sehogyse akarnak kívánatosan csökkenni. Mig a leendő kocsisok kellő iskolázásába bele nem fogunk, alig is javulhat a helyzet. Ily iskola alapításának tervét egyesületünk tudvalevőleg már évek előtt elkészítette, illetékes fórumok tárgyalták is, de a kérdés megoldást máig se nyert. Talán helyeselni fogja a t. választmány, ha e kérdést, mihelyt lehet, újra felvesszük.

Megtekintette kiküldöttünk az Andrássy-uton levő mutatványvállalatot, hol kigyókat élő állatokkal etetnek. Minthogy ezt hirdeti is a vállalkozó és nyilvánosan, a közönség s gyermeksereg szemeláttára végzi, felkértük a nyilvános etetés beszüntetésére s e lépésünkről az illetékes kerületi rendőrkapitányi hivatalt tudomásvétel végett értesítettük.

Időközben ugyane tárgyban Porzsolt Kálmánné urnő emelt egyesületünknel panaszt, kit jelzett lépésünkről értesítettünk.

Tanulmányoztuk a Beketow-cirkuszban azt a mutatványt, melyet csökönyös lovak javítása célzatával ott egy idomító bemutatott. E mutatvány nyilvános volt ugyan, a lóra nem is volt kellemes, de kinzászámba nem ment, a közönség körében megbotránkozást nem keltett, valamely lépésnek tevését tehát szükségesnek nem tartottuk. Az idomítás leírását lapunk jövő számában közöljük.

Értésünkre esett, hogy a székesfővárosi téglagyárosok a fuvarozók vasárnapi munkaszünete felüggesztése tárgyában lépéseket kívánnak tenni. Kellő indokolással felírtunk a kereskedelemügyi miniszter urhoz, hogy e kérelemnek helyet ne adjon.

A kóbor apróbb állatok szállítására beszerzett járművünk forgalomba hozását az illetékes hatóság engedélyezte, s tekintettel a közhasznú célra, a bicikliadó alól mentesítette.

Menedékházunkban a lefolyt idő alatt 140 gazdaság és gazdátlan állat fordult meg, mentőkocsinkat pedig 14-szer vették igénybe.

Az ebzárlatok sokasága a székesfővárosban egyenesen aggodalmat keltő méreteket öltött a lefolyt időben. Bizonyosnak mondható, hogy a veszetzési esetek szaporodására mutató ez a körülmény nem annyira a fővárosi ebtartásból folyik, mint inkább a közeli vidék kutyatartási mizériáiból. Érdemes volna mégis jobban megfontolnia a főváros közönségének azt, hogy a minden szükség nélküli ebtartás rendkívül háládatlan és közveszélyes vállalkozás és érdemes volna a székesfővárost környező községeknek végre valamelyes rendet teremteni a kutyatartásban, rendet, melyet törvény is előír. Csak így lesz orvosolható, mint az lapunk folyó évi 8. számában is ki van fejtve, az a szegénytelen és veszélyes állapot, hogy a fővárost vidékről kóbor ebek árasztván el, a veszetzégnek urává lenni nem birunk s untalan ebzárlatokkal kell sujtanunk a dologban csak igen távolról hibás fővárosi, súlyos adót fizető ebtartókat.

A t. választmány beleegyezésének reményében egyesületünk vezetősége fel fogja kérni Pestpilissolt-

kiskun vármegye alispánját, hogy ebben a kérdésben kellő intézkedéseket tenni sziveskedjék.

A madárvédelemre vonatkozó intézkedéseket a székesfőváros közönsége és a fővárosban megforduló érdeklődők számára is ismertté teendő, egyesületünk székházában különféle etető- és fészkelő-mintákat állítottunk fel, melyeket bárki megtekinthet s melyek használatára nézve szívesen szolgál egyesületünk felvilágosítással. Felkérem a választmány t. tagjait, hogy e körülményről madárkedvelő ismerőseiket sziveskedjenek alkalomadtán értesíteni.

Működésünk egyéb adatait, köztük a pénzügyi adatokat is, a pénztáros és felügyelő tárja a t. választmány elé.

Még megjegyezvén, hogy a folyó évben máig (elteltek az iktatást nem igénylő ügyiratok nagy számától) 900-at meghaladó ügyiratot intéztünk el s hogy restancia nincs.

Van szerencsém kérni, hogy e jelentésemet tudomásul venni méltóztassék.

A választmány a titkári jelentést általában tudomásul veszi, egyes tételekhez azonban hozzászólás történik. Így indítvány tételik, hogy Máday elnöknek, Hauszmanné urasszonynak és Grimm alelnöknek irásban is köszönet nyilváníttassék. A választmány ehhez örömmel hozzájárul. Hozzájárul ahhoz is, hogy az ebtartási kérdésekben Pestpilissoltkiskun vármegye alispánja megkerestessék és megkerestessenek ebtartási szabályzatról való értesítés végett az összes vármegyék és rendezett tanácsu városok.

Nagy Jenő interpellál, hogy az omnibuszközlekedés mizériái ellen miért nem lépett fel az egyesület? Főtitkár és felügyelő biztosítják felszólalót, hogy a kellő lépések azonnal a panasz után megtétettek. Határozatba megy, hogy újra tétessenek ily lépések. Ugyancsak Nagy Jenő kifogásolja a kötelezettségüknek eleget nem tevő tagok törlését és indítványozza, hogy az ily tagok ajánlói kéressenek fel arra, hogy a hátralékosokat fizetésre bírják.

Pénztáros jelzi, hogy a hátralékosok 4—5 izben szólítottak már fel eredménytelenül. Határozatba megy, hogy akiknek ajánlói ismeretese, felkéretnek a közbelépésre.

Székely állatorvos indítványát, hogy minden vágóhidon modern kábitó-szerszám használásának kötelezettségét eszközölje ki az egyesület, a választmány kivihetetlennek tartja s elégségesnek véli ez idő szerint azt a rendelkezést, amely az 1908. évi 54,300. számú földmivelésügyi miniszteri rendelet 47. §-ában foglaltatik.

Következnek: A pénztári jelentés 89,218 korona 55 fillér vagyonnal és 1416 korona 29 fillér egyenleg mellett 3669 korona 68 fillér pénzforgalommal, — a felügyelői jelentés 79 napon végzett 292 eljárásról, — a taglétszámról szóló jelentés 170 alapítóról és 1418 rendes tagról. Mindezek is tudomásul vétetvén, elnök az ülést bevezégtnek nyilváníta.

A Soproni Állatvédő Egyesület f. évi szeptember hó 23-án tartott választmányi gyűlése.

Krump Miklós I. titkár erre vonatkozó jelentéséből hely szüke miatt csak a következő főbb tételeket emelhetjük ki:

Az Erzsébetligetben, a Széchenyi- és Petőfi-téren, valamint a Városháza közelében felállított azon madár-etető-asztalok, amelyek ott feleslegessé váltak, átlesznek engedve az egyesület oly tagjainak, akik ezeknek gondozását és télen madáreledellel való ellátását elválni kívánják.

Körlevél útján felhivattak Sopron és Sopron megye összes elemi, illetve népiskoláit, hogy tartsák meg a madarak és fák napját.

Eddig ezen iskolák közül csak hét közölte, hogy megtartotta az idén ezen napot és hogy a tanulók közül hányan léptek be az „Országos Ifjusági Madárvédő Ligába“. (Ezen iskolák és a derék tanító urak neveit közöltük az „Állatvédelem“ 9-ik számában.)

Felhívtuk Sopron megye hatóságának figyelmét Bihar- és Szabolcs-megye fegyvertartási rendeleteire azon kérdéssel, hogy nem lehetne-e ilyent Sopronban és Sopron-megyében is kiadni.

A főispán ur ő méltósága azt közölte, hogy a kormány ezen kérdést az egész országban egyöntetűen szándékozik rendezni.

A m. kir. ornithologiai központhoz beküldetett az itteni madárvédő telepeinkről szóló folyó évi jelentés, amely szerint az egyesületünk részéről itteni nyilvános helyeken jelenleg alkalmazásban lévő 231 darab madárfészek-odu közül az idén 197 darabban fészkelten hasznos madár, még pedig: különféle cinke, nyaktekerecs, rozsdafarku, légykapó, fakúsz és kis tarka harkály; 28 darabban fészkelten veréb és 6 darab maradt üresen. Az etető-kunyhókat és asztalokat télen naponta számos éhes madárka látogatta.

Mint új rendes tagok beléptek az utolsó gyűlés óta: Ermesz Ferenc igazgató-tanító Sopronnyéken; Reuter Ágoston igazgató-tanító Alsó-Péterfán; Vollenhofer Gyula kereskedő Sopronnyéken; Evang. iskolai Tantestület Ágfalván és Evang. iskolai Tantestület Lépesfalván.

Az új tagoknak küldtünk alapszabályokat és egyéb állat-, illetve madárvédelmi könyveket.

A „Mecsek Egyesület“ Pécsért kért egy Krump-féle humánus ebfogó-hurkot; ez meg lett neki küldve.

Sopron és Sopron-megye háztulajdonosait a helyi lapok útján felkértük, hogy meleg napokon tegyenek valamely tartályban vizet a ház kapuja alá, a szomjazó ebek számára.

Feljelentettünk egy nálunk feljelentett, állítólag Sopron-Keresztúrot lakó lókinzó fuvarost további eljárás végett a járási főszolgabírósnál.

Felhívtuk az itteni kir. csendőrszárnyparancsnokság és a városi rendőr-főkapitányság figyelmét a „Schönherr“-malom környékén és más helyeken működő madárfogdosókra.

A rendőr-főkapitányság közölte, hogy közeget

szigorúan utasította, hogy a tetteseket nyomozzák ki és jelentsék föl.

A városi erdőmester urat felkértük, hogy indítványozza illetékes helyen, hogy a város a közigazgatás érdekében, fővárosunk és más városok példáját követve, alkalmazzon legalább az erdészlakok környékén madárfészek-odvakat megfelelő mennyiségben.

Dr. Heimler K. rendőr-főkapitány ur azon kérdést veti fel, nem-e volna lehetséges, hogy Sopronban a madarak és fák napja az itteni iskolák által a szépítőegyesület és az állatvédő egyesület közreműködésével úgy lenne megtartva, hogy ezen ünnepély mindenben megfeleljen az erre vonatkozó miniszteri rendeletnek.

Sajnálattal lett ekkor megemlítve az is, hogy lát-szólag nagyon kevés iskola tartotta meg eddig ezen napot.

Hosszabb eszmecsere után elhatároztatott, hogy ezen ügy a téli választmányi gyűlés alkalmával lesz tárgyalva és hogy ezen tárgyaláshoz a szépítőegyesület elnöksége és az itteni elemi iskolák igazgatóságai is meg lesznek hívva.

A Szentgotthárdi állatvédő egyesület választmányi ülése.

Állatvédő egyesületünk október hó 14-én választmányi ülést tartott. Fodor Árpád elnökle mellett jelen voltak: Pum Károly alelnök, Kunsch János pénztáros, Czigány János és Huber Miksa számvizsgálók, Huttkay László, Lukács János, Urweisz József és Vég Gyula választmányi tagok. Az elnök a következő előterjesztéseket tette: A közgyűlés után először jött össze az új tisztikar és választmány. Az elnök melegen üdvözli a megjelenteket és szorgos közreműködésre kéri fel őket. Az évi jelentés 400 példányban s a Bevezetés az állatvédelembe című külön lenyomat szintén 400 példányban jelent meg és szétküldetett. E kiadványaink méltánylásban részesültek oly előkelő és elterjedt lapok részéről is, mint a Néptanítók Lapja és a Köztelek. Az egyesület védője, Vajda Ödön zirci apát, megköszönvén a közgyűlésre való meghívást, meleg üdvözlést küldött az egyesületnek. Az évi jelentésre üdvöző leveleket küldtek a M. O. K. részéről Csörgey Titusz titkár, az O. Á. V. E. részéről Máday Izidor elnök, a pozsonyi testvéregyesület részéről dr. Kovács Lajos titkár, a celdömölki egyesület nevében Göttmann Bódog elnök, a nyíregyházi egyesülettől Kubacska István titkár, ezenkívül K. Nagy Sándor, Fromm Géza dr., Sándorffy Nándor dr. és Stankovits Szilárd. Az elnökség melegen válaszolt a gratulációkra. Az elnök június 24-től 28-ig az O. Á. V. E. képviselőtében Kassán volt az ottani egyesület főlébresztése céljából. Küldetése eredménynyel járt. A közgyűlés óta 85 új tagot sikerült gyűjteni s így a tagok száma 320 lett. Az elnök előterjesztésére a választmány köszönetet szavaz K. Nagy Sándor és ifj. Kühnel Márton új alapító tagoknak (20 és 30 K), Hülle Katalin, Graf Ödön, Gruber Hugó és Omischl Ottó buzgó taggyűjtőknek és Gebauer Izor cist. r. tanárnak a madarak jószívű etetőjének. Az elnökség kérel-

mére 400 drb. értékes könyvet kapott az egyesület a földmívelésügyi miniszteriumtól, Herman Ottó és Csörgény Titusz remekművét A madarak hasznáról és káráról. Ezenkívül az O. Á. V. E. is 50 példányt küldött az állatvédelem történetéből, Máday könyvének, német fordításából. Az előbbiből minden tag és iskola kapott, az utóbbiból a német tagok. Köszönő levelet küldött az elnökség az ajándékokért és az egyesület még a közgyűlésen is kifejezést fog adni hálájának. Bezerédy István főispánt ittléte alkalmával megkérte az elnök, hogy a vármegyében s elsősorban Szombathelyen mozdítsa elő a járási egyesületek alakítását és működését. A főispán megígérte pártfogását. A Berliner Tierschutzverein német állatvédő gyermeknaptárt küldött azzal a felhívással, hogy kiadványait terjesszük. Az elnökség az ingyenes röpiratokból kért a német tagok számára. A felsővasi ref. egyházkerület tanítóegyesülete IV. körének közgyűlésén Karner János radafalvi tanító állat- és madárvédelmi előadást tartott. Ezzel kapcsolatban határozatba ment, hogy a kör a mi egyesületünkkel karöltve mindent megtesz az ügy érdekében. Egyuttal fölkérték a jelenlevő lelkészeket, hogy minden évben tartsanak egy állatvédelmi szónoklatot. Egyesületünk elnöksége a tanítói kör elnökségét meleg köszönettel üdvözölte. Több följelentést történt, némelyike büntetést is vont maga után. Az O. Á. V. E. felhívás kíséretében megküldte új Gyermeknaptárának mutatványpéldányait. A válaszmány 300 példányra 30 K-t szavaz meg és megbizta az elnökséget a Gyermeknaptár lehető terjesztésével. Az egyesület ezentúl nem ad ki tanulójegyeket, hanem iskoláival az O. Ifj. Madárvédő Ligához csatlakozik. Az áll. főgimn. igazgatója, Kutrucz Rezső, egybehívta a helybeli egyesületek képviselőit, hogy a rendezendő közművelődési előadásoknak szellemi, erkölcsi és anyagi támogatásáról nyilatkozzanak. Az egyesület részéről az elnökön kívül az ő kértére még Vég Gyula vál. tag is megjelent. Az elnök novemberben előadást fog tartani Magyarország madárvédeleméről. Az egyesület ezen előadásra meghívja a közönséget, és a válaszmány 20 K-t szavazott meg az esetleges költségekre. Az állami főgimnázium önképző köre kérvénnyel fordult az egyesülethez egy díjazandó pályatétel kifizése tárgyában. A válaszmány 20 K-t szavaz meg e célra. Száz darab új fészkelő odu érkezett, melyek a közönségnek rendelkezésre állnak. Pum Károly alelnöktől vehetők át. Az elnökség megbízást kap a téli etetésre. Az idén madárkalácsot készít az egyelet faggyuval és a földi madarak etetéséről is gondoskodik. Több tárgy nem lévén, az elnök — éljenzés közben — bezárta az ülést.

A pápai állatvédő egyesület megalakulása.

Pápán f. évi október 24-én állatvédő egyesület alakult. Az erre vonatkozó jelentésből a „Pápai Lapok“ után közöljük a következőket: Pápa városának 32 működő egyesülete közül tán egyetlen egynek sincs nemesebb misszója, mint annak a 33-iknak, mely a múlt vasárnap, a városháza nagytermében tartotta alakuló közgyűlését. Az orsz. állatvédő egyesület egyike azon egyesületeknek, amelyek hazánkban széles

alapra fektetett kulturmissziót teljesítenek. Amellett, hogy kizárólag az állatok megvédelmezése képezi földadatát, közvetve az ember lelkének finomulását, a durvaságból való kivetköztetését is előmozdítja, mert való igaz, hogy amely ember undorodik az állatok kinzásától s azokat ép úgy meleg szeretetébe fogadja, mint ember-társát, az az ember vallhatja csak magát művelt, gyengédlelkű embernek. Az alakuló közgyűlésen egyébként Chernel István, az orsz. állatvédő egyesület kiküldöttje gyönyörű költői szárnyulású előadásban vázolta az állatvédelem hasznos és fontos voltát, amelyért a jelenlevő nagyszámú és előkelő közönség Chernel Istvánt zajos ovációban részesítette. Az alakuló közgyűlés különben az egész beszéd jegyzőkönyvi megörökítését határozta el s az alakulásból kifolyólag elnöklő Tar Gyula indítványára Máday Izidort, ki egyben a pápai egyesület alapító tagjai közé belépett, mint az állatvédelem egyik lelkes vezérét és apostolát táviratilag üdvözölte. Ugyancsak Tar Gyula ideiglenes elnök bejelentette, hogy gróf Eszterházy Pál és neje az egyesület védnökségét elfogadni kegyeskedtek, amiért nekik a közgyűlés köszönetet szavazott. Megejtették ezután a tisztikar megválasztását s egyhangú lelkesedéssel elnökké választott Gyurácz Ferenc püspök, alelnök lett Jándi Bernardin, titkár Tar Gyula, jegyző Jankó László, pénztárnok Leister Emil, ügyész dr. Saáry Tibor. A számvizsgáló bizottság tagjai lettek Belák Lajos, Körmeny Béla és Pethes János. A női válaszmány tagjai: dr. Csendes Lászlóné, Fürst Sándorné, Göebel Ilona, özv. Hanauer Béláné, Hanauer Zoltánné, Jankó Lászlóné, Karlovitz Adolfné, özv. Kiss Lászlóné, Kovács Kálmánné, Körmeny Béláné, Kutassy Mariska, Langráf Zsigmondné, Markhot Angela, Mihály Gézáné, Nagy Gabriella, Steinberger Lipótné, Sült Józsefné, Szabó Etel, Szidnay Antalné és Tar Gyuláné. A férfi válaszmány tagjai: Barcsi József, Faragó János, Fürst Sándor, Győri Gyula, Jákói Géza, Jilek Ferenc, Juhász Imre, Karlovitz Adolf, Körös Endre dr., Kraft József, Mátz János, Molnár Kálmán, T. Nagy János, Sárudy György, id. Sült József, Szokoly Ignác, Szutler Dániel, Tallján Andor, Wüest Ferenc, Zsilavy Sándor.

Örömmel és kartársi szeretettel üdvözöljük országos szövetségünkben a pápai új egyesületet s vezetőibe és a város nagy intelligenciájú közönségébe vetett bizalommal reméljük, hogy mielőbb a működés sikereiről is örvendetes jelentést tehetünk.

SZEMLE.

A macska mint anya. A Philadelphiában megjelenő „Times“ című hirlap szerint az ottani kikötőt járó Bayonne nevű gőzösön Von Hugó kapitányának egy macskája volt. Nemrég a Bayonne ismét Philadelphiába érkezett és midőn rendes járatainak keretében a kikötőből eltávozott, a kapitány észrevette, hogy a macska hiányzik és apró kölykei a hajón maradtak. A kikötőbeli alkalmazottak, kik a macskát jól ismerték, látták, hogy a macska, midőn a városból a kikötőbe jutott, csalódottan látott egy idegen hajót a Bayonne

helyén. A macska végigjárta a kikötőt, hogy a Bayonnera akadjon, de midőn látta, hogy keresgélése hiábavaló, a Bayonne kikötőhelyéhez legközelebbi felvigyázó bódéjában telepedett le és onnan leste nap-nap után a Bayonne visszatérését. Nyolc hét leforgása mulva a macska végre megpillantotta a láthatáron közelgő hajót, a molón, ameddig csak tudott, elébe futott és végre egy hatalmas ugrással a közeledő hajón termett, hol nemcsak a kapitány, de a legénység is kitörő örömmel fogadta.

(y-i)

Az apáca-lepke és a madárvédelem. A magyar gazdavilág előtt is előkelő hírnévnek örvendő tharandi erdészeti akadémia egy felhívást bocsátott közre, melyben utal arra, hogy a haladó erdőkultúra nagyban előmozdítja a káros rovarok és így az apáca-lepke elhatalmasodását is, mely folyton növekedő veszélyt képez az erdőkre nézve. Az akadémia arra figyelmezteti a közönséget, hogy az apáca-lepke ellen eddig alkalmazott irtási módok sikerteleneknek mondhatók, mert az eddig javasolt és megkísérelt eljárás módok részben hiábavalók, részben oly költségesek, hogy nem alkalmazhatók. A tharandi akadémia madárvédő-bizottsága kijelenti, hogy az eljárások és szerek eredménytelenségével szemben csakis a hasznos madarak védelmétől és elszaporodásától várható orvoslás és ezért annál inkább utal br. Berlepsch ismert madárvédelmi intézkedéseire, mert a haladott erdőkultúra nemcsak nagyban kedvez a káros rovarok tömeges elszaporodásának, hanem tudvalevőleg megsemmisíti a hasznos rovarvédő madarak természetes fészkelő helyeit, az odvas fákat, a bozótot stb.-it.

—yi—

A lovak farkainak csonkítása. Az Észak-amerikai Egyesült Államok egyikében Massachusetts-ben a büntetőtörvénykönyv 212. fejezete 72. §-a a következő rendelkezést tartalmazza: Aki a ló farkcsigolyáját megcsonkítja, vagy aki ezt elrendeli, vagy tudva megengedi azon a területen, amelynek tulajdonosa, bérlője vagy hasznélvezője; vagy aki az ily csonkításnál jelen van vagy segít, egy évig terjedhető fogsággal és 100—300 dollárig terjedhető pénzbírsággal (500—1500 kor.) büntetettik. Ha valahol egy ló ily csonkításból eredő friss sebbel találatik, akkor ez a lelet a kihágás üldözésének alapjául tekintendő.

HIREK.

Megemlékezés elhalt mecénásainkról. Mint minden évben, az idén is kegyelettel tettük le a halottak napját megelőző napon egyesületünk koszoruit mecénásaink sirhalmára. Röck Szilárd sirjára Grimm Gusztáv ur, a Szeif-család és Szeif nővérek, továbbá Etlényi Lajos sirjára pedig Hänszler Károly tagunk és titkárunk helyezte el díszes koszorúinkat.

Halálozás. Dr. König Henrik gyakorló orvos, az ev. német egyház presbitere, egyesületünknek régi lelkes tagja f. évi nov. 2-ikán elhunyt. Egyesületünk részvétíratot intézett a családhoz, a temetésen testületileg jelent meg és diszkoszorút helyezett kiváló választmányi tagjának ravatalára. Nyugodjék békében.

Állatvédő egyesületek világtalálkozását tervezte f. évi novemberre az észak-amerikai egyesült államok tekintélyes állatvédő társulata a „The American Humane

Association. A Federation of Societies and individuals for the prevention of Cruelty, especially Cruelty to Children and Animals.“ Az O. Á. V. E.-hez most hivatalos értesítés érkezett, mely szerint különféle akadályok miatt a világ-kongresszus a jövő 1910. évre halasztott és Washington-ban fog megtartatni. Mint a kezdeményező társulatnak fent irt címéből kitűnik, valóságos emberi érzéssel karolja fel a gyengék védelmét, a gyermekekét épp úgy, mint az állatokat. A meghívóban foglalt egyszerű és rövid adat szerint az Egyesült-Államokban létező kegyetlenség-ellenes egyesületek a lefolyt évben 166 264 gyermeket és 762.904 állatot gondoztak.

—yi—

A „Madarak és Fák napja“ szép ünnepély keretében június hó 3-án tartották meg a poroszok állami iskolában. Erről Háray Gyula igazgató a következőkben jelent: A reggeli istentiszteleten való résztvevés után az igazgató az iskola egyik helyiségében a nap jelentőségéről beszélt, képen bemutatva ismertette meg a hasznos madarakat, mint az emberiség ingyen munkásait, kiemelve a fák szaporításának szükségességét, azoknak az éghajlati viszonyokra való mérhetlen hatását, majd megdicsérte mindazokat, kik télvíz idején az iskola udvarában a hasznos madarak ellátásáról gondoskodtak. Ezen előünnepet „Duhosin“ erdőbe való kirándulás követte, ahol játékorát tartottunk. Délután lobogódiszben, magyar népdalok éneklésével, a tulajdonképeni ünnepély színterét, „Háj“ nevű uradalmi erdőt kerestük fel. E helyen, az Isten szabad ege alatt 86 önkéntesen jelentkező növendék fogadta meg, hogy a hasznos madarakat és fákat kimélni fogja s szívébe zárja. Ünnepélyünk műsora a következő volt: 1. „Hymnus“ Kölcsey-től, énekelte az V., VI. osztály. 2. Bevezető ima a madarak és fák napjához, egy tönkön térdelve mondta: Jankovics Berta V. oszt. növendék. 3. Ünnepi beszéd, tartotta az iskola igazgatója. 4. A madár-liga egyesületébe felvételre jelentkező növendékek fogadalmának kivevése, a fogadalom aláírása, a tagsági jelvényeknek a tagok mellére való feltűzése. 5. „Ne bánts a madarat“ c. vers Pósa Lajostól. Szavalja: Schnér Mária V. oszt. növendék. 6. „A gyík“ c. vers Ferke A.-tól. Szavalja: Paulis Mária V. oszt. növendék. 7. „Kertek ölné“ c. vers Fülei L.-tól, szavalja: Greguska Berta III. oszt. növendék. 8. „Szárnyas család“ c. vers Monostori Margittól, szavalja: Schnér Ilona IV. oszt. növendék. 9. „Becsüld meg a kutyát“ c. vers, Pósa Lajostól, szavalja: Dolinszki Anna II. oszt. növendék. 10. Buzdító beszéd, tartja az isk. igazgatója. 11. „Záró ima“ egy tönkön térdelve mondja: Novotny Frigyes VI. oszt. tanuló. 12. „Szózat“ éneklé az V. és VI. osztály. 13. Megfigyelése az erdőben lévő madaraknak. Játék. — Az iskolába visszatérve, a tagsági cédulák kerültek kiosztásra. A tagsági cédulákat a gyermekek javarészt berámázva otthoni hajlékukba falon felfüggesztve őrzik, az aláírt fogadalmak pedig az iskola irattárában vannak elhelyezve.

Szerkeszti MONOSTORI KÁROLY tanár, egyesületi főtitkár felelős szerkesztő.

Kiadja az ORSZÁGOS ÁLLATVÉDŐ EGYESÜLET.

Az Országos Állatvédő Egyesület kiadásában

megjelentek és az egyesület helyiségében (Budapest IX., Ernő-utca 11—13) kaphatók:

Az okszerű madárvédelem eszközei. Irta: Chernel István, a Kőszegi Állatvédő Egyesület elnöke. Ára 30 fillér.

Az ember és a kutya. Védekezés a veszettség ellen. Irta: K. Nagy Sándor, pestvidéki kir. törvényszéki bíró. Ára 30 fillér.

Magyarország madárvédelmének története, fejlődése és jelenlegi állapota. Irta: dr. Kukuljevic József, m. k. állatorvos. 27 ábrával, 3 grafikai táblával. Ára 1 korona.

Madárvédelem gyakorlati szempontból. Irta: Kukuljevic József. 23 képpel. Ára 10 fillér.

Az állatvédelem fontossága az emberiség művelődésének szempontjából. Irta: Kukuljevic József. Ára 20 fillér.

Az Országos Állatvédő Egyesület huszonöt évi működése és az állatvédelmi törekvések Magyarországon. Irta: Máday Izidor. Ára 1 korona.

Ugyanaz német nyelven. Ára 1 korona.

A szemellenzőről. Irta: Pákozdy László. 4 képpel. Ára 20 fillér.

Kwizda-féle Restitutions-fluid. 1900. párisi világkiáll. Grand Prix.

Mosóvíz lovak részére.

Egy üveg ára . . . K 2.80

Negyven év óta van használatban az udvari, valamint versenystállókban is lovak izmainak erősítésére, fárasztó menetek előtt és után, liczamosodásokról és az izmok merevedésénél stb. Lovat a trainingben bámulatos eredmények felmutatására képesíti.

Címke és csomagolás védve; valódi csak a fent látható védjeggyel.

Kwizda-féle korneuburgi marhapor.

Diétikus szer lovak, marhák és juhok részére.

1 doboz ára . . . K 1.40
1/2 doboz ára . . . K —.70

Közel 50 év óta a legtöbbször állományban használatban, étvágyhiánynál, rossz emésztésnél, valamint teheneknél a tej javítása s a tejelőképesség fokozása céljából.

Kwizda-féle KUTYAPILULÁK hashajtópilulák kutyák részére

1 doboz ára . . . K 2.—

Fő-raktár: **Török József** gyógyszerész,
Budapest, VI., Király-ú. 12. és VI., Andrássy-út 28. sz.

IFJ. KÜHNEL MÁRTON a „Magyar Ornithologiai Központ” felügyelete alatt álló

Első Magyar Fészekodu- és Madáretető-készülékek gyára BARANYA-KÁRÁSZON u. p. Szászvár. Vasut: Szászvár-Máza.

Szerződésileg kötelezve kizárólag a Magyar Ornithologiai Központ által megszabott oduminták gyártására s ennek fejében az intézet jegyét (M. O. K. betűket) alkalmazhatja odukészítményein. Gyártja a következő odumintákat és téli etetőket:

A minta: az összes odulakó cinegek (szén-, kék- és barát-, fenyves- és búbos-cinege), valamint a csuszka, fakúsz, nyaktekercs, kerti rozsdafarkú fülemile és örvös légykapó számára.

B minta: a seregély, de különösen a szén-cinege, valamint az A mintánál említett madarak számára is.

C minta: négyzetű tág bejáróval; a szürke légykapó, házi darazsfarkú fülemile és a fehér barázdabillegető számára.

D minta: a búbosbanka, szalakóta, kék vadgalamb s a kisebb bagolyfélék számára.

Az A, B és D minta szerszám nélkül leemelhető fedéllel készül. Szállításnál a fedelek harántul áttűtött szegekkel vannak lezárva.

Legcélszerűbb 9/10 rész A és B mintát (egyenlő számban) és 1/10 rész C, esetleg C és D mintát rendelni.

Téli etetők:

Etető-kunyhó: Betonalapzatokon nyugvó lábakkal a tetőről lefüggő 60 cm-es asztalkával. Nagyban való etetésre, nagyobb kertek, parkok stb. számára.

Galambduc-etető: az etetőkunyhó kisebb és egy lábon álló mintája; 40 cm-es etetőasztalkával; a hozzáadott csavarral földre esett oszlophoz erősíthető. Kisebb kertek számára.

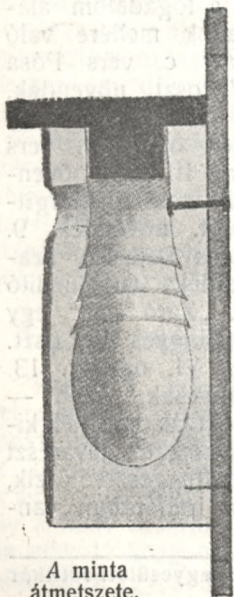
Etető-szekrény: falra vagy kerítésre függeszthető. Etetőasztalkája 40 cm. hosszú és 20 cm. széles. Kisebb kertek számára.

Ablak-etető: a kertre néző ablak keretére függeszthető, szobából való etetésre. A három első etető minta üvegezés nélkül szállítatik; a közönséges ablaküvegdarabokat bárki egyszerűen szögekkel erősítheti a keretekre.

ÁRJEGYZÉK:

Fészekodu, A minta	db 85 fill.	Etető-kunyhó, csak a felső rész, lábakkal nélkül	18 K	Madárkalács, téli etetéshez, magvakból és fagyuból előállítva, 1/2 kilós darabokban, 1 kilogramm 1 K
" B "	" 110 "	Galambduc-etető	db 10 "	5 kilós postacsomag 5 "
" C "	" 70 "	Etető-szekrény	" 10 "	
" D "	" 250 "	Ablak-etető	" 2.50 "	
Etető-kunyhó, lábakkal együtt 32.—K				

NB. Az árak csomagolással együtt, Szászvár-Máza vasútállomás, illetve Szászvár postahivatal, pénz előleges befizetése vagy utánvét mellett értendők.

A minta átmetszete.

„Jókai” könyvnyomdai műintézet, Budapest VII., Thököly-út 28. (Garay-bazár.)

AZ „ORSZÁGOS ÁLLATVÉDŐ EGYESÜLET“ ÉS A „MAGYARORSZÁGI
 ≡ ÁLLATVÉDŐ EGYESÜLETEK SZÖVETSÉGÉ“ NEK KÖZLÖNYE ≡

BUDAPEST IX., ERNŐ-UTCZA 11-13. sz. TELEFON 85-12.

Ezen lap közleményeinek utánnymását nemcsak szívesen megengedjük,
 hanem tisztelettel kérjük is.

Megjelenik egyszer havonként. □ □ Előfizetési ára 1 évre 2 korona.
 Tagok ingyen kapják.

VI. ÉVFOLYAM

1909 DECEMBER

:: 12. SZÁM ::

TARTALOM: Állatvédelmünk és az iparostanonciskolák. — Uj divat a luxus-lovak farokszőrénék formálásában. — Téli vasalás. — A galamblovészetek ellen. — *Egyesületi hírek:* A sárosvármegyei állat- és madárvédő egyesület megalakulása. — A hontmegyei állat- (és madárvédő) egyesület alakuló közgyűlése. — A Nagybányai Állatvédő Egyesület választmányi ülése. — A szentgotthárdi állatvédő egyesület. — A pozsonyi állatvédő egyesület. — A Pozsonyi Állat- és Madárvédő Egyesületnek választmányi gyűlése. — A Köszegi Állatvédő Egyesület választmányi ülése. — Országos Állatvédő Egyesület. — *Meghívó.* — *Irodalom:* Állatgyógyászat. — Irodalmi pályázat. — *Szemle:* Távlovaglás. — Macskatarítás és óvintézkedés a pestis ellen. — Kutyáknak igára használata. — Galamblovészeti hír. — Medvetáncoztatás tilos — Romániában. — A lovaknak sütővassal való bélyegzése, származások feltüntetésére. — Kutyakiállítások. — *Hírek:* Pásztorlevél a hasznos madarak védelméről. — Szertelenkedő fuvaros kocsisok. — Állatvédő előadás Körnenden. — A rendőr-kutyák használata. — Madárvédő liga Csiktusnádon. — Élő ebek kiállítása az 1910. évi wieni első nemzetközi vadászati kiállításon. — Történelmi vadászati kiállítás az 1910. évi wieni első nemzetközi vadászati kiállításon. — Vadász-sport a bruxelles-i városi ligetben. — Magyar ebtenyésztők és ebkedvelők egyesülete. — A nápolyi állatvédő egyesület kutyaelfogatási joga. — *Állatok világa:* Az állatok száma és életkora. — Mesterséges meleggel költő madarak. — Az állatok táplálékszüke. — A házőrző kutya. — *Különfélék:* Német juhászok Párisban. — Állatvédő egyesületek mind az öt világrészben. — *Szerkesztői üzenetek.*

Állatvédelmünk és az iparostanonciskolák.

Az állatvédelemnek legháládatosabb tere az iskola, hol a nevelés munkája az erkölcsi képzést, a szív és lélek nevelését végzi. A gyermek szereti az állatot, első játszótársa a kutya, a macska, a kis bárányka. Mily öröme telik egy kis madárkában! Szereti a csikót, galambot. A gyermeknek természetszerű vonzalma s szeretete az állatok iránt az iskola nevelő hatása alatt csak fokozódhatik. Lassanként megismerve az állat hasznát, az állati életet s az állatéletnek számos, a gyermeki lélekre nemesítőleg ható nyilvánulásait —

azokat többé nem „ösztönszerűleg“, hanem ítélőképességének helyes alkalmazásával fogadja szeretetében. A kis gyermek állatkinzása, midőn pillangót, békát fog, fészket fosztja ki a költőmadárkának, vagy a cserebogárral „malmot“ játszik, legtöbb esetben nem észszerű és valósággal beszámíthatatlannak minősíthető cselekvés. A kis gyermek nem tudja, hogy cselekedetével fájdalmat okoz. Előtte csak az önzésből származott azon akarat áll, hogy saját magának a játék által örömet szerezzen. De ha a szülők felvilágosító közbelépése, vagy az iskola értelmi nevelő hatása alatt a gyermek észszerű tudatára jut annak, hogy a legkisebb állat is örül az életnek s hogy az állat is érző lény, neki is vannak fájdalmai, hogy az állatkinzás nemte-